

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos & Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt LX. Infinita Dei erga peccatores, misericordia & patientia, quæ spem facit non solùm pœnitentibus, sed etiam contra omnes tentationes, in morte occurrentes, opem & remedia largitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

gerit, aut cur illum Deus vxore tam charâ priuârit? Is sciat, neq; hoc sine diuinæ prouidentia bonitate accidisse. Nam præterquam, quòd fugam illius æquo animo tulerit, pro eius fide sollicitus fuerit, & ab Angelo doctus sincerum erga eam amorem, perpetuò conseruârit; statim post obitum Theodoræ, Angelus monasterij Præsidentem mœnuic, vt mitteret ad ciuitatem quemdam ex monachis equitem, qui primum in via occurrentem, equo susceptum, quàm citissimè adduceret. Erat autem is Theodoræ maritus, qui & ipse ab Angelo monitus iam sponte ueniebat ad monasterium. Cui obuiam factus monachus dixit: *Quid ita properas bone vir? respondit ille: Scio uxorem meam, quam tam diu non vidi, è vita excessisse. Curro igitur, eam extremum deservurus.* Sustulit ergo illum in equum monachus, & in monasterium perduxit. Vbi inter lachrymas & luctum, hymni & laudes, & mutua gratulationes audiebantur. Sepulcra Theodoræ coniuge, maritus, illius exemplum secutus, mundo nuntium remisit, captusq; amore silentij & quietis, non solum rerum & virtutum, sed etiam cellæ & habitationis Theodoræ successor fuit. Cumq; aliquamdiu sanctissimè ibi vixisset, etiam sanctissimè defunctus, in eodem cum Theodora sepulchro conditus est; vt, quemadmodum in celo, animæ; ita etiam in terris eorum corpora coniungerentur. Sic sæpe vocatio vnus pendet ab alterius conuersione: neque sine causa Deus etiam bonis viris bonas aufert vxores; ita enim & ipsos viros probat, trahitq; ad maiorem vitæ perfectionem. Magno igitur luctu, sed maiore hic luctu vxorem perdidit, ab ea seruatus, quam perdidit: tentatus, probatus, saluatus.

C A P V T LX.

Infinita DEI erga peccatores misericordia & patientia, que spem facit non solum penitentibus, sed etiam, contra omnes tentationes in morte occurrentes, opem & remedia largitur.

DEVS summum bonum non esset, si in eo non esset omnis & summa virtus. Inter virtutes autem maximè benefica est misericordia, quæ voluntatem incitat, vt ad alte-

ad alterius miseriam subleuandam, succurrat, siue id ex affectu beneuolentiæ & charitatis, siue alio bono sine faciat. Hæc, in homine, ente limitato, finita & limitata est; in Deo autem, ente vndeque illimitato atque infinito, itidem, vt cetera omnia, illimitata & infinita: adeò, vt nullis verbis satis explicari, nullis cogitationibus sufficienter possit comprehendî; cumq; omnem miserendi laudabilem affectum in se contineat, varijs & modis, & sententijs, à Spiritu S. in diuinis litteris, explicatur. *Dominator, Domine Deus, misericors, & clemens, patiens & multa miserationis, & verax, qui custodis misericordiam in millia, qui aufers iniquitatem, & scelera atque peccata.* Item: *Tu, Domine Deus, miserator, & misericors, patiens, & multa misericordia.* Et rursus: *Misericordia Domini plena est terra.* Ac alibi: *Suavis Dominus vniuersis, & miserationes eius, super omnia opera eius.* Cum hac misericordia coniuncta est *patientia*, qua fert iniurias sibi ab homine illatas, vt non statim vlciscatur illas, sed patienter ferat expectetque emendationem. Coniuncta est *mansuetudo*, quæ facit, vt non facilè ad iram exasperetur, aut in furorem excandescat, sed pristinam animi æquitatem retinens, benignitatem erga nos suam non abiciat. Coniuncta est & *clementia* in ignoscendo, qua hominibus pœnas commeritas, ex animi benignitate, vel minuit, vel omnino condonat. Hæc patientia, mansuetudo & clementia itidem infinita est in Deo. Quare sicut exiguum fontem, flumina, maria, immò ipsæ Diluuij aquæ superauerunt, ita excedit diuina misericordia omnem humanam infinitis interual-
lis. Cogita quamcumque voles, & quantamcumque voles misericordiæ magnitudinem, tamen vix incepisti. Capi non potest, quod est immensum, termino caret quod est infinitum.

Et quia patientiam, quam Deus à condito orbe exercuit, in hominum injurijs perferendis, ob quas meritò Mundum totum, & omnes visibiles creaturas perdere, & in nihilum redigere potuisset, nemo satis potest penetrare; Filium suum vnigenitum in terras misit, in quo, velut in speculo, & patientiam, & mansuetudinem, & clementiam, & misericordiam suam hominibus ante oculos poneret. Quantum enim is non tulit ab ijs, pro quibus tulit? *Non erat ei locus in diuersorio antè, quàm in lucem* Luc. 2. 7.

N n n n

prodiret.

II.

52 *Cap. LX. Morientium spes penitentia, & auxilij in tentationibus.*
prodiret. Sic antè cœpit pati, quàm nasci. Quanta ignominia
est, Dominum domo sua excludere? Christi erat non tantùm
domus omnis, sed etiam totus Mundus. Totum mundum qui
homini dedit, nec angulum in domo eius impetrat. Quanta
hæc ingratitude? quanta injuria? Vix natus, tamquam bestia
in stabulum detruditur. Neque satis est, octavo iam vitæ die
cultro sauciatur. Mox & ad necem ab Herode queritur; in exi-
lium pellitur; inter impios idololatrias versari cogitur. Adultus,
dum circuit docendo & sanando omnes ac benefaciendo, quid
non coactus est sustinere? quæ non murmurationes, detractio-
nes, contradictiones, insidias Iudæorum & Phariseorum? quæ
non conuicia? contumelias? Proditus est à proprio discipulo.
Et is, quem tanti fecerat, Petrus eum negavit. Tamquam fur
captus, tamquam seditiosus & impius, apud tot iudices, falso
accusatus, irrisus, damnatus, catenis & funibus constrictus,
sputis foedatus, flagellis & spinis laceratus, clavis lanceaque
transfossus, inter latrones, morte turpissima, tamquam perduel-
lis è medio sublatus. Et cum alioquin homines etiam sceleratif-
simorum in carnificina constitutorum misericordiã tangantur;
ille in ipsa cruce cachinnis & blasphemijs est appetitus. Quid in
his omnibus fecit? quid dixit? non auditum ex ore eius verbum
impatentiæ, non vlla vox clamosa, sed tamquam ovis coram
tondente se, non aperuit os suum. Immo aperuit os, sed, ut pro
ipsis crucifixoribus suis DEVM Patrem oraret, ei que hanc ipsam
patientiam, crucem, cruciatum, & mortem pro illis ipsis, à qui-
bus torquebatur, offerret, & veniam omnium peccatorum im-
petraret. Numquid hoc fuit summum perfectissimæ patientiæ
& misericordiæ exemplar? In hoc potest patientia & clementia
Numinis considerari. Quod Christus passus est semel in cruce,
hoc DEVS à condito Mundo quotidie patitur in orbe. Talibus
iniurijs eum afficiunt homines in cælo existentem. Et patitur,
& expectat, ut se conuertant, nec quidquam magis eum delectat,
quàm ut filium prodigum, post omnia bona dissipata, in gratiam
recipiat. Nec quidquam ei magis aduersatur, quàm si homines
de eius bonitate, cum Cain desperent; putentque suam malitiam
maiolem esse, quàm DEI misericordiam; ac proinde, quia de
cælo

caelo desperant, caelum velint sibi in terra facere; neq; conentur
 vniquam vti diuinæ gratiæ auxilio, eos ad pœnitentiam, & con-
 stantiam in tentationibus vocante; & dicente: *Quare moriemini*
domus Israël? Quia nolo mortem peccatoris, dicit Dominus Deus, re-
uertimini, & viuite. Et rursum. *Impietas impij non nocet ei; in qua-*
cumq; die conuersus fuerit ab impietate sua. Itaque *Lauamini, mundi*
estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, & c. Si
 fuerint peccata vestra, vt coccinum, quasi nix dealbabuntur. Si nihil
 supererit de vita vestra, nisi halitus vltimus, suspirate ad me, &
 diabolum vincetis.

Si peccata & magnitudine & numero possunt definiri, ait S. Ba-
 filius, miserationes autem Dei neq; magnitudine, neq; numero possunt
 circumscribi; sine dubio non est, cur desperatio adhibenda sit, sed agno-
 scenda misericordia DEI, & commissa peccata detestanda. Consentit
 Chrysostomus, inquit: *Etsi quis innumeris peccatis sit sauciatus,*
si eorum pœniteat, & bonum agat, ita DEVS omnia abolet, vt nullum
eorum vestigium appareat. Et alio loco: *Nolo dicas: blasphemus sum;*
nolo dica: persecutor sum; immundus sum: Habes omnium ostensione.
Vis in nouo? vis in veteri? In veteri David, in nouo Paulus. Nolo
excusationes tibi afferas: nolo ignaniam prætendas. Peccasti? pœni-
tere. Millies peccasti? millies pœnitere. Hac assidue infundo medica-
menta, & c. Si lapsus es, poteris surgere. In utramvis partem habes
liberum arbitrium. Si vulneratus es, adhibe tibi curam, dum visis,
dum spiras: etiam in ipso lecto positus; etiam, si dici potest, animam
efflans, vt iam de hoc mundo exeas. Non impeditur temporis angustia,
miseriordia DEI. Quid enim est peccatum, ad Dei misericordiam, &
reia aranea, qua, vento flante, nusquam comparet. Accedit & Hie-
ronymus, cuius ista sunt: Numquam sera est conuersio. Larro de
cruce transijt ad Paradisum. Nabuchodonosor rex Babylonis, post
efferationem corporis, & cordis, mentem recipit humanam. Confir-
mat idem Isidorus: Nullus desperare debet veniam, etiamsi circa
finem vita ad pœnitentiam conuertatur. Vnumquemque enim DEVS
de suo fine, non de vita prætedita iudicat. Ac denique Cyprianus
ita scribens: Sed & in eodem articulo temporis, cum iam anima
festinat ad exitum, & egrediens ad labia expirantis emerferit, pœni-
tentiam clementissimi DEI benignitas non aspernatur: nec seruum est,

Ezech. 18. 32.

Ezech. 33. 12.

Isa. 1. 16.

IPP.

S. Basil. in
 reg. breuior-
 rib. q. 13.

S. Chrysost.
 proem. 1. in
 Isaiam.
 Idem. hom. 2.
 in Psal. 50.

S. Hieronym.
 epist. 7. 25. &
 48. ad Latū.

Isidor. lib. 2.
 cap. 24.

S. Cyprian.
 serm. de cen-
 Domini.

54 Cap. LX. Morientium spes pœnitentia, & auxilij in tentationibus, quod verum; nec irremissibile, quod voluntarium, & quacumque necessitas cogat ad pœnitentiam; nec quantitas criminis; nec breuitas temporis; nec hora extremitas, nec vita enormitas: si vera contritio, si pura fuerit voluntatû mutatio, nō excludit à venia, sed in amplitudine finis sui mater charitas prodigos suscipit reuertentes, & velit nolit Nonatus hereticus, omni tempore, DEI gratia recipit pœnitentes, Etiam in ipsa morte, in qua maximè necessaria est pœnitentia.

IV.

Apoc. 12. 12.

Apoc. 6. 8.

Sed ne peccator moriturus pœnitentiam agat; immò, vt etiam, qui pœnitentiam egit, deijciatur, hostis noster Stygius, qui toto quidem vitæ tempore nos assiduè tentat, tunc tamen maximè laborat, sciens, quòd modicum tempus habet. Cùm enim iram magnam, sitimque ingentem nostræ perditionis circumferat, perspiciatque, nisi tunc nos vincat, æternùm se victum mansurum, omnem vim suam exerit, vt mortem nostram infernus sequatur. De quali mortuo loquitur Ioannes: *Ecco vidi equum pallidum, seu corpus infirmum, & exanguè, & qui sedebat super eum, nomen illi Mors, & infernus sequebatur eum.* Per infernum non tantùm intelligitur sepulchrum, sed etiam ipse æternus carcer damnatorum. Hinc hosti nostro nos fortiter oppugnanti, se se longè fortior opponit DEVS, Angelus custos, qui & ipse videt, modicum sibi tempus superesse, ad clientem suum non amitendum; DEI Mater, omnes Diui, si ad eorum auxilium confugiamus: præsertim autem illi, quos in omni vita sumus præcipuè venerati. Hi pro nobis orant, Angeli nobiscum pugnant: DEVS vires intellectui suggerit, & voluntati. Sed age tentationum genera, & remedia percurramus.

V.

1. Plerique ægroti tentantur spe falsa conualescendi: aut certè, vt etiam jam jam morituri, mortem adhuc longissimè abesse arbitrentur. Nimirum amor vitæ præsentis eis persuadet, vt, quidquid libenter haberent, libenter credant. Non parua est hæc tentatio, quia efficit, vt ægri nec peccata sua adhuc confiteri velint, nec ad mortem se præparent, neque extremam vñtionem admittant, immò nec mentionem mortis. Et accedunt à mundo submissi & à Satana instigati amici, qui per speciem consolationis morituro dicant, adhuc non esse desperatum de vita, posse eum reuircere, breui meliùs habiturum.

Vtinam

Vtinam non & ipsi medici, contra testimonium venæ languidè micantis, & contra conscientiam suam, atque experientiam mentirentur, & spem ægro facerent vitæ prolongandæ, quem palpant breui expiraturum? cùm eorum officium esset, candidè monere, actum esse de hac vita, tandem de altera cogitandū. Vtinam & ipsi consanguinei & amici, verum loqui tunc audent! Nam dum spes est vitæ producendæ, dum de poenitentia non cogitatur, dum alia omnia aguntur; vel expirat infirmus, vel sensum & rationem amittit, fitque ineptus ad omnia, quæ salutem illius essent necessaria, quod plurimis calida febris laborantibus contingere solet. Contra hanc ergo tentationem clamant à cathedra sacri oratores; loquuntur libelli pij; monent cordati medici, & amici, exhortantur Patres Spirituales advocati; instigat Angelus custos, & propria conscientia, si ad eam attendere vellent. Quæ enim dementia est, audiuisse, vel etiam vidisse, tot à delirio, vel etiam morte præventos, sine poenitentia decessisse; & non timere, ne sibi idem contingat? Quanta cæcitas mentis est, quàm primùm advocare chirurgum in gingivarum inflammationibus, paronychij, & pterigijs, aut reduvijs unguium, citare medicum in capitis, aut ventris dolore; acceptare syrupos, & acerbissimas ab illo præscriptas medicinas, ut dolor & morbus de corpore pellatur; & pro anima nihil facere, quæ periculo laborat æternæ damnationis? cùm anima plus sit, utique, quàm corpus; adeoque & plus curanda? Sapienter enim S. Chrysostomus dixit: *In doloribus corporis, qui gravior est, efficit, ut non sentiatur minor: sicut qui gravem dolorem ex paronychia sentiebat; cùm vehementi aliquo stomachi dolore vexatur, illud alterum non sentit* Hunc in modum, quando te premet dolor detrimenti corporalis, eò quòd desit tibi salus, aut fortuna bonâ, aut quid simile: procura vehementem aliquem dolorem de tuis peccatis, ob spirituale damnum, quod ex eis oritur; & ob timorem horribilium suppliciorum, quæ promeritus es: & hoc dolore alterum mitigabis, eiuq; detrimentum parvi facies. Hinc & Christus dixit: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius eum timete, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennâ.* Quis non dicat delirare eum, qui pro corpore tam sollicitus est,

S. Chryso-
stom. 5. ad
pop.

Matth. 10. 28.

& animæ suæ, in ultimo discrimine non habet rationem? Denique ægrotus, quoties Christi imaginem intuetur, nonne ab illo discit, negotium animæ non esse differendum? Siquidem Christus nostram operari salutem non distulit in mortem, sed eam statim natus cœpit vsque ad supremum spiritum operari. O nos tardos, tanti ducis, imitatores! Cur paulò post morituri spem tam incertam, fallacem, periculosam, vanam, non relinquimus & auersamur, immò detestamur, & ad luctam vltimam, à qua pendet æternitas, nos non, quàm primùm malè habere, incipimus, & mortem vel à longè suspicari, statim serió accingimus? quod vel ante morbum omnem faciunt, quicumque sapiunt. Enimuerò, eò, ex tali morbo non sis moriturus, sed iterum ad vires tuas rediturus, quid nocebit tibi, morbi admonitione, & mortis timore ad Dominum Deum tuum conuersum esse? Non idcirco morti vicinor eris, quia iudici amior. Et fortasse ea ipsa de causa vita tibi donabitur, quia Domino vitæ es conciliatus. Vno verbo poenitentiam agere, prodest semper; differre, nocet plerumque.

VI.

2. Tentantur ægroti impatientiâ, etiam cùm vident, aut credunt, se morituros. Crescente enim imbecillitate, & aucto in dies dolore, ac medicis ipsis de vita desperantibus, facile animaduertere potest infirmus, quò res suæ tendant. Cacodæmon igitur, quando spe longioris vitæ lactare talem ampliùs ac deludere non potest, alijs eum machinis aggreditur, vt à poenitentia, & Deo auertat. Mentì enim illius cogitationiq; proponit morbi cruciatus, nauseam ciborum, ardores februm, sitis assidua molestiam, impotentiam dormiendi, lassitudinemque ex assiduis vigilijs ortam; addit somnia subinde, aut phantasias tristissimas; exhibet illi medicamentorum inutilem amaritudinem; impatientiam eorum, qui illi ministrant, & necem optant, vt labore seruiendi liberentur; denique mille arietes illi admouet, vt eum expugnet, ad iram, murmurationem, vindictam, querelas, immò & blasphemias in ipsum Deum incitet. Quæ omnia tantò faciliùs impetrat, quantò maior est cupiditas viuendi, amorque pristinae sanitatis. Hinc sæpe etiam ad illicita, immò & diabolica remedia recurritur, desertoque vitæ authore, exitij nostri

scitor

scitator imploratur. Has tales tentationes Tartareus hostis im-
mittit, contra quas itidem Fides Christi exemplum opponit.
Nam & ille in agonia constitutus *cepit contristari, & mœstus esse.* Matth. 26. 37.
Quia autem vidit, calicem à se transire non posse, prorsus se
se in caelestis Patris voluntatem resignavit. Immo Petro passio-
nem illius impedire conanti dixit: *Calicem, quem dedit mihi Pa-* Ioan. 18. 11.
ter, non bibam illum? Et sanè contra cohortem illam potuisset
habere *plus, quàm duodecim legiones Angelorum*, sed noluit; vt im- Matth. 26. 53.
plerentur Scripturæ, *quia sic oportet fieri*; vtque exemplum cap-
peremus, quando & nos ad vltimum agonem perueniemus. Tunc
enim cogitandum est: *quia sic oportet fieri*. Ex necessitate igitur,
virtus est facienda. Si enim inuiti tunc dolores patiemur, si
impatientes, si murmurantes, non solùm cruciatus nostros non
mitigabimus, sed etiam reddemus longè grauiores. Quando
enim omnia fiunt tolerabiliora; sicut acerbius est, quicquid no-
bis magis aduersum est. Præterquam, quòd nobis dolores illi
vice Purgatorij esse possint, si æquo eos animo sustineamus: in-
dignatione autem, vel Purgatorij incrementum, vel etiam, si
magna sit illa, Infernum promeremur. Neque sine causa mos
ille obtinuit, vt morientes iubeantur in Crucifixi imaginem,
tamquam olim in æneum serpentem, oculos conijcere: inde
enim discimus carni dicere: *Calicem, quem dedit mihi* (vtique
non sine causa) *amans Pater, non bibam illum?* Etiam si in tua
esset potestate, sine omni doloris sensu emori; etiam si *duodecim*
legiones Angelorum te consolantium obtinere, tamen satius est, ad
modum Domini tui, vitam, inter cruciatus, ponere; immò sa-
tius est, vt S. Gregorius ait: *liberum hinc exire, quàm post hæc vin-* S. Greg li. 4.
cula libertatem, primùm in altero sæculo, *querere.* Piè Bernard. dial. cap. 58.
S. Bernard.
serm. 34. in
Cant.

S. Greg li. 4.
dial. cap. 58.
S. Bernard.
serm. 34. in
Cant.

patien-

patienter ferens, promeritus est gloriam corporis, sanctique Nominis sui exaltationem. Quis non vellet, per dolores corporis potius cum bono latrone ire in Paradisum, quam cum altero per eandem crucem, sed cum impatientia toleratam, tendere in Gehennam? immò quis non libentius toleraret quoscumque huius vitæ morbos, quam vel leuissimam Purgatorij pœnam, si pœnam illam rectè nôrit? Quòd si etiam innocens, si sanctus est, cogitet se cum Christo in cruce pendere, & dulcescet illico, quidquid amarum est. Sed vix quisquam adeò perfectus est, ut si hinc sua peccata, inde autem morbi sui dolores expendat, fateri non debeat, debitis suis pœnas suas esse longè clementiores: immò nihil esse, si aspiciat ad Christum patientem. *Super omnia*, inquit S. Bernardus, *te mihi amabilem reddit, ô bone IESU, calix, quem bibisti. Calix, eheu, nimium amarus, myrrha & felle conditus; sed dulcem illam fecit, prestantissimum septima decoctionis, hoc est, infiniti amoris saccharum.* Hoc saccharo vtatur, qui mortis imminenti amaritudinem sentit, & inde tentatur; reddet enim illico aquas tribulationis suæ, (velut olim ligno in aquas misso Moyses) doloresque, pulsâ amaritiae, dulciores.

S. Bernard,
vel alius quis,
cap. 6. de
Passione.

VII.

3. Tentantur ægroti, vel ex ipsa impatientia, vel ex superbia sua, vel ex astutia diaboli, in Fide. Ex impatientia, vt putent non esse DEVM, qui homines sic permittat interire; aut DEVM esse nimis crudelem, qui tantos sinat non commertum, ægrum pati cruciatus. Ex superbia, vt, quia non capiunt intellectu mysterium SS. Trinitatis, Incarnationis SS. Eucharistiæ, immortalitatis animæ, aut alium Symboli Apostolici articulum; incipiant de eo dubitare, vel omninò eum negare; quia diabolo argumenta contra fidem obijcienti nesciunt responderè. Contra has tentationes Deus nobis ipsam fidem dedit, in eo agone maxime exercèdam. Necessè est ergo, ne hîc superemur, vt in fide benè firmus instructi: nam (heu) quot mortales ad rectè credendū necessaria ignorantes, hîc seducuntur! Deinde necessariū est, vt in fide sim⁹ exercitati, & fidei bonis fundamentis innitamur; scilicet primæ & sumæ veritatis, & totius vniuersalis Ecclesiæ authoritati multum tribuentes; neque nos in disputationem cum diabolo intromittentes. Hoc mentis nostræ sacrificium exigit DEVS, vt
intel-

intellectum captiuemus. Quàm difficulter autem id tum faciemus, in fide exercenda inexercitati? Itaque, qui quoties manè, meridie, vespere, ad Angelicæ salutationis signum, Dominicæ Incarnationis; in Missa Dominicæ Passionis, & præsentia Christi; quoties audit, aut dicit Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto; vel quoties crucem, in fronte, ore, & pectore format, SS. Trinitatis; quoties se se offert peccandi, vel bene merendi occasio, aternæ pœnæ, vel vitæ fidem exercet; is in hac palæstra exercitatus; facillè hæc omnia, etiam in vltimo certamine, Christum in cruce pendentem intuens credet, & in memoriam sibi reuocans, tentationem à se se repellet. Hoc est enim, quod passuro Christo, per Prophetam, promisit DEVS: *Dabo eis scutum cordis*, Thren. 3i *laborem tuum*; mortem & passionem tuam, quæ pro anima immortali saluanda obtulisti. Hoc est, quod Petrus monet: *Christo* 1. Petr. 4i *passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.* Quo modo autem armamur, eum in cruce intuentes? Nimirum, vt sicut ille affixus & captus fuit toto corpore, ita & nos tota mente illi per fidem affigamur, & captam nostram rationem illi subijciamus. Siquidem S. Thomas, vt nos discamus armari, & mori à Christo, illum instar equitis cataphracti armatum considerat his verbis: *Nota, quomodo Dominus armatus fuit in cruce; habuit enim in ca-* S. Thom. int. *pite quasi galeam, non de auro vel argento, sed de spinis. Habuit lo-* Petr. cap. 4. *ricam, non de ære, vel ferro, sed carnem immaculatam, de Virgine sumptam. Habuit in manibus, non lanceam, vel gladium, sed magnos clauos manibus affixos: in pedibus quasi calcaria clauos infixos, pro equo verò habuit ipsam crucem.* Hæc panopliâ quisquis indutus est, fide Christi armatus, etiam jacens in lecto, intrepidus stabit contra tentatorem, Christianum se Catholicumque professus moriturum, sicut Martyres olim ante tyrannorum tribunalis, & sub ipsa carnificum manu profitebantur. Olim Principes Christiani suos belli Duces, Gubernatores, ac Magistratus ad tuendæ Catholicæ religionis iuramentum adigebant. Formula Nouel. com. *Iuro ego, per DEVM Omnipotentem, & Filium eius vni-* tit. 2. *genitum, Dominum nostrum IESVM Christum, & Spiritum sanctum, ac gloriosam DEI Genitricem, & perpetuò Virginem Mariam, & quatuor Euangelia, qua in manibus meis teneo, & per sanctos Arch-*
0900 *angelos*

660 Cap. LX. *Morientium spes penitentia, & auxilij in tentationibus, angelos Michaelem, & Gabrielem, puram conscientiam, germanumq; seruitium, me seruaturum sacratissimis nostris Dominis; & quod cum sanctissima DEI Catholica & Apostolica Ecclesia cōmunionem habebis; neq; ei ullā umquam re, aut modo aduersabor; neq; quantum in me erit, alicui alij permittam. Quod si hac nō obseruauero, omnibus incommodis ero expositus, tam hic, quā in futuro saculo, in horrendo iudicio magni Domini DEI, & Seruatoris nostri Christi IESV, habebog; partem cum Iuda, & lepram Giezi, & tremorem Cain; ultra hoc, quod etiam pœnis lege Imperatorum comprehensis ero obnoxius. Quod isti Principibus suis magistratum initari jurarunt, id nos recens nati Domino DEO nostro, in Baptismo spondimus. O nos miseros desertores, si sub finem demum vitæ nostræ deficiamus! cū multi, velut undecima hora venientes, tum demum eidem, se se totos consecrent, veramq; fidem & amplectantur, & profiteantur: sicut de Eutychio Patriarcha legimus, quem S. Gregorius Magnus, nondum Pontifex, conuertit. Nam, cū scripsisset Euty chius contra veram ac tractabilem corporum resurrectionem, conuictus paulō post, cū in morbum incidisset, instante morte pellem manus sua tenebat, multis presentibus, dicens: Confiteor, quia omnes in hac carne resurgemus. Ad quem modum quotquot ex hæresi conuersi sunt, immō omnes Christianos, si tempus patitur, par est, Symbolū Athanasij, vel Apostolorum, sub mortem profiteri. D. Bruno certē tandem virtutibus ac meritis plenus, nec sanctitate minūs, quā doctrina fama clarus, conuocatis fratribus, uitam suam simul ac fidem, facta in hac verba per celebri confessione, concludit. Credo etiam Sacramenta, quæ sancta credit & veneratur Ecclesia; & nominatim panem & vinum quæ consecrantur in altari, post consecrationem, verum corpus esse Domini nostri IESV Christi, veram carnem, & verum sanguinem, quæ & nos accipimus in remissionem nostrorum peccatorum, & in spem salutis aeternæ. Hoc est in fide mori. Misit aliquando Zoë Imperatrix exercitum contra Bulgaros, teste Cedreno, & submisit mox primarium Palatii Sacerdotem, cum venerando S. Crucis ligno. Ab hoc Sacerdote omnes in genua procumbere iussi sunt, jurareq; se usq; ad mortem perseueraturos. Pugnaturi cum morte Crucifixum adorant, & quid iubentur, nisi vt in fide IESV Christi usq; ad mortem perseuerent?*

Breu. Rom.
12. Martij.

Ex eod. Bre-
uiar. Rom. 6.
Octobr.

Georg. Ce-
dren in Con-
stant. Leonis
filio.

4. Tentantur ægroti à malo dæmone circa spem. Quando enim fidem auferre non potest, cum qua omnes virtutes supernaturales euertuntur, saltem spem conatur quatere, & quidem duplici ariete. Si quos enim scit latioris esse naturæ, & ingenij confidentioris, qui à morte non tantopere abhorreant, eos nimia sui suorumque meritorum fiducia, occulta superbia, arrogantia & vanitate implet. Sin autem nouit aliquos indolis esse tristioris, & viræ negligentioris, & malè sibi conscios, ad alterum trahit extremum, nimirum deiectionis animi, tristitiæ, pusillanimitatis, magnæ de diuina misericordia diffidentie, ac demum etiam desperationis. Quamquam interdum versis velis nauigat, & mutatis armis pugnat. Nam etiam sæpe illos ipsos, qui merito de periculo suo deberent metuere, si eos nequit præcipitare in barathrum desperationis, impellit eos ad vanam gloriam, complacentiam, & nimiam securitatem, aut etiam præsumptionem suorum meritorum: Vt tantum cogitent de sua liberalitate, aut operibus bonis, quæ aliquando fecerunt, scelerum suorum penitus obliuiscantur, illa in immensum augentes, ista stolidè extenuantes, quasi Deus tantum sit misericors, iustitiam autem non curet. Neque iniustos dumtaxat molitur conijcere in desperationem, sed interdum etiam viros virtuti deditos, bonos sæculares, & Religiosos ipsos, circa vltimum vitæ tempus, desperatione tentat. Vtrimque sunt scopuli, & pericula naufragiorum. Nam & qui sibi nimium fidunt, pœnitentia non opus esse arbitrantur; & qui desperant, quidquid demum agant, inutile esse existimant. Sic capti pereunt, qui victores possent triumphare. Vt ergo possint vincere, vtrisque diuina bonitas prospexit; illis quidem, vnde præsumptionem deponant, istis autem, vnde in spem assurgant. Ne enim quisquam sibi applaudat, sibi que de suorum meritorum confidentia promittat securitatem, sapius occultorum suorum iudiciorum formidandos exitus proposuit; ut que modestè de nostris virtutibus sentiremus, voluit nos nescire, *utrum amore, an odio digni simus.* Quàm multa, sub *Eccle. 9. 1.* specie & nomine virtutum, vitia latent? Quàm pauca sunt opera, sine macula? Quàm multis in rebus sumus culpabiles? Quàm multa peccata vel non agnoscimus, vel obliuioni mandamus?

O o o o 2

Et

III

Iob. 31. 23.

Et ea ipsa, quæ nos scimus perpetrasse, quàm tepidè luimus? Si viri multi sanctissimi, diuinum adire tribunal trepidauerunt, quid nos confidimus? quid præsumimus de nostra vita, tot erroribus obnoxia? De S. Abbate Arsenio legimus, eum in extremo vitæ tempore magno timore percussum metuere visum, à discipulis interrogatum: *Pater, in veritate & tu times?* Quibus respondit: *Timor, qui nunc in me est, semper fuit in me.* Cuius animi etiam Iob fuit, qui dixit: *Semper quasi tumentes super me fluctus timui DEVM, & pondus eius ferre non potui.* Et Abbas Agathon, post vitam sanctissimam, morti proximus, cum mirificè formidaret, dixit: *Alia sunt iudicia DEI, alia hominum.* Et alius Abbas, Sisois dictus, adeò integræ castæq; vitæ fuit, vt illi animam acturo CHRISTVS ipse se præsentem sisteret visendumque, & tamen eum supplex rogauit, vt sibi adhuc modicum tempus concederet ad pœnitentiam perendam. Hæc exempla remediaque, DEVS morientibus dedit contra nimiam fiduciæ præsumptionisq; tentationem.

IX.

Gen. 4. 13.

Verùm consuetius est frequentiusque, & quodammodo naturale, vt homines, illa vltima vitæ hora sibi timeant, & in pusillanimitatem cadant, ac desperatione sollicitentur; præsertim vel aliàs serupulosi, vel qui priùs nimis sibi frœnum conscientia laxauerunt. Quæ enim antè illis astutus tentator extenuauit, & vt leuia nihilique facienda propinauit, ea tunc cum de rerum summa agitur, in immensum extollit, & mira quadam mentis fascinatione, apparere facit ipsâ diuinâ immensaque Dei misericordiâ maiora, vt cum desperato illo fratricida dicant: *Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear.* Sicut ergo homini sano diabolus, vt peccet, suggerit Deum esse elementissimum & ad indulgendum pronissimum, adeoque peccata esse parui facienda, ita, teste Climaco, in angustijs mortis & instantis iudicij posito Deum rigidissimum, & peccatorum etiam occultorum & in confessione omissorum grauitatè exaggerat, vt jam actum de sua salute putet. Si huc morientem ducit hostis, vicit. Ne ergo ducat, benignus Iudex ea omnia, ad spem nostram roborandam suppeditauit, quæ initio huius capituli de eius misericordia recensuimus. Ad quæ accedunt sequentia & solatia & auxilia.

Nam

Nam 1. qui hac tentatione exagitur, non solum licite, sed etiam vtiliter potest sua merita in memoriam reuocare, atque ex ijs spem & magnanimitatem concipere: dummodo ea Deo & gratia illius, non autem viribus suis attribuat. *Spes namq; est certa expectatio futura felicitatis, ex gratia Dei & meritis sperantis procedens.* Hinc 2. Moral. scribit Gregorius: *Sicut dum vivimus, debemus bona nostra à memoria nostra repellere, ne extollant; ita appropinquante exitu, ea plerumq; iuste ad memoriam reuocamus, ut fiduciam prabeant, & desperatum timorem premant.* Quemadmodum enim malorum conscientia desperationem, ita conscientia bonorum operum solet spem generare. Vtus est hoc remedio S. Hilarion, vt de eo memorat D. Hieronymus, qui *moriturus sibi ipsi dicebat: Egredere anima mea, quid times? Septuaginta prope annis Christo seruivisti, & mori times?* Quin & ipse S. Paulus hoc le modo consolatus dixit: *Bonum certamen certavi, &c. in reliquo reposita est mihi corona iustitia.* Occurrent autem opera sua quærenti contra desperationem, Fides baptizati, orationes, cultus diuinus, confessiones, communionem sacræ; poenitentia, quas egit, eleemosynæ, & pauperibus præstita auxilia; obedientia Ecclesiæ exhibita, ieiunia, &c. quæ cum diuina gratia, non sine certamine ac difficultate operatus est, nec utique à Deo irremunerata relinquentur, qui haustum aquæ frigidæ sitienti datum, dixit suam mercedem habiturum. Quid iam non poterunt sperare, qui, amore Christi, cum Apostolis, omnia reliquerunt? qui paupertate gauisi sunt? qui castitatem illibatam Deo consecrarunt? qui tam durum & diuturnum, sub obedientia, religionis jugum sustinuerunt? Hæc talia omnia, non ad vanam gloriam, sed bonam spem, desperatione pulsatis possunt in memoriam reuocari. 2. Etiam atque etiam iisdem inculcanda est diuinæ misericordiæ immensitas, quæ cum omni tempore vitæ nostræ, tum verò maximè etiam in illa vltima hora parata est, ad poenitentiam nostram recipiendam, gratiamque suam, immò & gloriam cælestem nobis largiendam. Quod intelligimus ex infallibili illius promissione; nam sine vlla temporis restrictione dixit: *In quacumque die (etiam vltima vitæ) conuersus fuerit impius ab impietate sua, impietas non nocebit ei. Sed vita viuet, & non morietur*

Dionf. Carthuf. lib. de 4 nouiff. p. 1. cap 3.

S Hieronymus in vita S. Hilarion.

2. Tim. 4. 4.

Matth. 10. 42.

Ezech. 33. 12. & 18. 21.

O o o o 3 morietur

Math. 20. 1.
6.

moriatur. Quis tam claram Dei promissionem dicat esse simulatam & vanam? Nonne fides docet, Deum esse similem Patrifamilias, qui non tantum vocat operarios primo mane, & in meridie, sed etiam vesperi, immo etiam undecima atque vltima diei hora? Quos autem vocat, ijs & auxilia offert sufficientia, per quæ venire possint ad vocantem. Vocare autem eum nos, etiam indicium est, quod tunc omnes ex præcepto jubeantur sua peccata confiteri, & præsto sit plerumque occasio confitendi, adeoque etiam potestas sacerdotis, (cuiuscumque, in ea vltima necessitate) te absoluenti. Accedit & alterum præceptum, sacrum viaticum sumendi. Quid autem est viaticum illud, nisi SS. Eucharistiæ Sacramentum, quod est pignus æternæ vitæ? Quomodo sperare non potest, qui tale pignus accipit à iudice, ad quem citatur? Adde, non sine gravi causa speciale à Christo institutum esse Sacramentum, ad spiritualem gratiam infirmis largiendam, eosque ad felicem mortem disponendos. Super quæ omnia severissimum extat præceptum, ne quisquam, quàm diu spirat, de venia impetranda, aut misericordia diuina desperet; adeoque etiam fide excidat, à qua docemur, omnipotentis Dei clementiam ac bonitatem infinites esse maiore, vniuersâ non tantum vnius, sed etiam omnium mortalium, qui sunt, quique fuere, *Et qui post alijs erunt in annis*, iniquitate & impietate. Hinc in illo articulo mortis, non potest Deus luculentiùs offendi, quàm si de eius misericordia desperemus. Hoc enim est Deum negare. Et S. Hieronymo teste, Iudas proditor magis peccauit desperando, quàm Christum Dei Filium tradendo. E diuerso autem sceleratus latro, quia Christi misericordiam inuocauit, jam in patibulo pendens, quod credidit, & petiuit, impetrauit.

X.

5. Tentantur ægroti, quando nec de fide dimoueri possunt, nec à spe depelli, vt saltem charitate neque in Deum, neque in proximum ferantur. Quid non machinatur Orcus, vt testamenta nulla fiant, & inde non solum optimè meriti, amicissimæque prætereantur, sed etiam lites & rixæ oriantur? Quoties etiam opulenti è vita decedunt, pauperum, Ecclesiarumque obliti? Vel certè multi toti sunt in diuitijs suis, testamentisque disponendis, ita vt tempus omne negligent, quod superesset, ad Deum
super

super omnia, adeoque etiam super amicos, fortunas, & vitam ipsam amandum. Tunc enim tempus est, ut nos totos diuinæ voluntati tradamus, sequamurque ex hac vita ad meliorem nos euocantem. Similes esse debemus *seruis expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptijs: ut cum venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei.* At nos, quantum possumus, obnitimur, & oblectamur, more reorum, necessitate tracti, non obsequio prompti. Si præmium laboris speramus, cur venimus inuiti? Quid tergiversaris, miser? velis nolis, eundem est. Iam lata est à iudice sententia, mutari non potest tuis querelis. Fac ex necessitate virtutem; & quod tibi difficile est, facile redde promptitudine tua: qua ipsa placabitur Iudex, qui te citauit, cum viderit obsequentem. Nauigaturus nauclero credis de tempestate prospicienti; crede & Deo, qui longè meliùs scit quando de vitæ portu soluenda sit nauis tua. Iam in gratia es, fortasse post annum non eris; fortasse nec cras eris. Quid tibi de supulchro, de funere, de morte inutiles cogitationes excitas? cogita de poenitentia agenda; immola te Christo, saltem per hanc in lecto mortem, qui non potes in martyrio. At obijcit tibi satan parentes, filios, familiam, mille alias curas; obijcit fortasse seipsum terribili larua metuendum? Imitare passerem illum, qui in Concilio Chalædonum sub tegmine fagi celebrato, accipitre insequente, & eum jam jam unguibus prehensuro, in sinum Xenocratis delapsus reperit perfugij securitatem. *Multis passeribus meliores estis vos,* ait Dominus. Quòd si ergo Tartareus accipiter, te vrget; si ungues suos tibi iniicere parat animam acturo, quò tutius confugies, quàm in pectus & sinum Crucifixi Christi, qui tibi in manus traditur? &, ut Chrysologus ait, *dilatât viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, ut in vulnere lateris eius, tamquam in foraminibus petra, tutus habites, & animam tuam conserues?* Nam *illic passeris nidificabunt.* Quia, ut S. Thomas scribit, *Memoria Dominica Passionis, contra insultus & tentationes diaboli munit & roborat.* Itaque non tantum dedit seipsum Christus, pro gratia nobis promerenda, sed etiam vel sola memoria Christi passus est nobis admodum salutaris. *Nihil tam salutiferum nobis est,* ait S. Augustinus, *quàm cogitare, quanta pro nobis pertulit Deus &*

Luc. 12. 26.

Manu: ius in apoptheg. lib. 7. n. 135.

Matth. 10.

Chrysol. serm. 108.

Cant. 2. Psa' 101. S. Thom. in 3 Petr. 4.

S. Augustin. vel alius. serm. 23. ad frat. in Erem.

Lobbetius.
D6, 2. quadr.
9. 5.

homo. Utillissimi igitur documenti loco est historia, quam Lobbetius recenset de S. Iohanne Euangelista, qui maximo desiderio flagrabat Virginis Matris Christi, jam in celo existentis, intuenti. Et stitit se illi Virgo, cui sub cruce erat commendatus. Neque videndam dumtaxat, sed audiendam etiam se exhibuit, ac bene longum cum illo sermonem instituit de cruciatibus Christi, quos illa in monte Caluarie cordi suo impressisset, tamquam gladium à Simeone prædictum. Ad extremum adiecit, Filium suum IESUM ei, qui jugiter Passionem Domini meditaretur, has tres prærogativas concessisse. 1. Ut, antè quàm è viuis excederet, feruentissimæ contritionis actum omnium peccatorum, illi impetraret. 2. Deiparam illi in agone extremo, præsidio futuram; quam pròinde non frustra quotidie salutantes dicimus: Ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis nostræ. 3. Filium Matri transcripsisse omne jus quiduis pro illo impetrandi. Adedò non modò dignum est, ut quæ pro nobis pertulit Filius, grata mente recolamus, sed etiam Matri acceptum, ut quos illa cordi suo impressit Seruatoris nostri dolores, etiam nos ipsi nobis imprimamus. In quam rem facit pia illa consuetudo eorum, qui in oratorio, aut Musæo suo, semper ante se habent Imaginem crucifixi, vnde & discant Dominicæ Passionis non obliuisci, & quas cogitationes, dum morituræ eamdem effigiem aspiciant, debeant exercere.

CAPUT LXI.

Quos DEVS maximè sinat sine pœnitentia, in peccatis suis, emori; & Magistratus punire debeat, ne ob eos communitas patiatur?

J.
Matth. 17. 4.

Isa 48. 22.

MNES, qui de celo audiunt, vellent esse beati, dicuntque: *Bonum est, nos hinc esse:* sed non omnes volunt facere id, per quod fiant beati. Sicut omnes optant pacem, at non omnes volunt præstare id, per quod obtineant pacem. *Non est pax impijs, dicit Dominus,* & tamen, qui pacem optant, non colunt pietatem. Ita & ad beatitudinem cœlestem nullus potest pertingere peccator, sine pœnitentia, pœnitentiam tamen